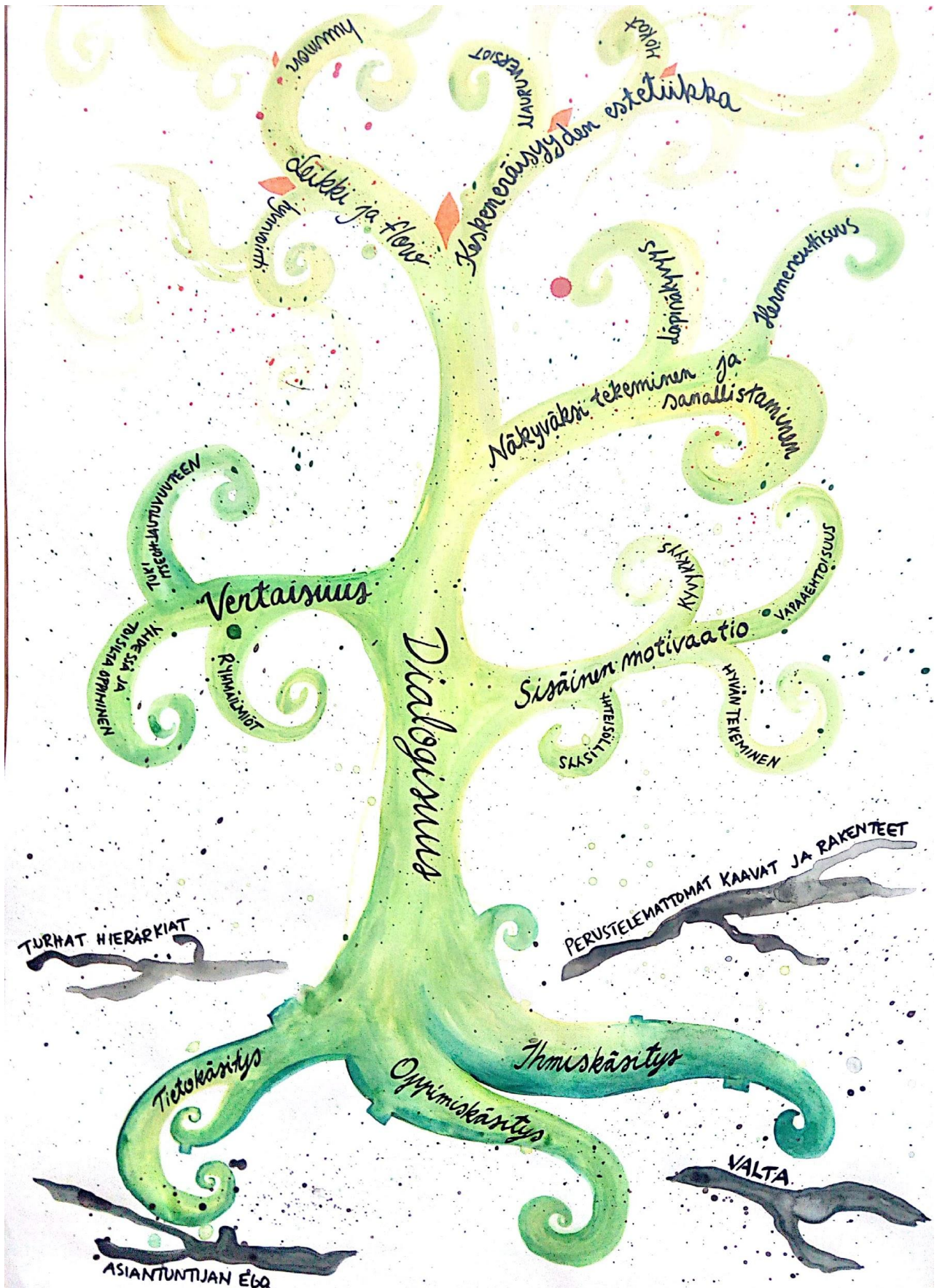

Heidin opetusorganismi

Heidi Pasanen, APO 2017-2018

Apo-vuosi oli vallankumouksen vuosi monella eri tasolla. Opintojen edetessä minulle kirkastui pala palalta se pedagogia, jolla minua oli opetettu ja kasvatettu kotona, peruskoulussa ja eri opinnoissa peruskoulun jälkeen. Samalla tuli näkyviin oma pedagoginen kasvuni ja kehitykseni 15 vuotisen ohjaus-, valmennus- ja opetustyön parissa. Sain sanat asioille, joihin uskon ja myös niille, joista haluan irrottautua. Sorrettujen pedagogiikka ja Oppimisen vallankumous teokset luettuani ymmärsin, että läpikäymäni vapautuksen prosessi on päättymätön, koska niin moni edelleenkin kulkee perinteistä tallettavaan kasvatukseen pohjaavaa opintopolkua. Olen enemmän kuin onnellinen Apo-vuodesta ja sen vallankumouksellisesta vaikutuksesta sekä ammatti-identiteettiini, että omaan persoonaani. Oma vallankumoustaisteluni sisäistä motivaatio ruokkivasta opetuksesta alkaa nyt!

Opetusfilosofiani on orgaaninen. Se hengittää ja elää vuorovaikutuksesta ja muokkaantuu uusien näkökulmien laajentaessa ymmärrystäni oppimisesta. Elävä peilisali-kirjassa tuodaan esille autonomisen aikuispedagogin tasapainoilu sopeutumisen ja autonomisuuden välillä. Liiallinen trendeihin sopeutuminen nähdään opettajaa kuormittavana. Ymmärrän näkemyksen, mutta en kuitenkaan tahdo lukita opettajuuttani tämän hetkiseen ymmärrykseeni pedagogiasta. Jos yhdessä talvessa opin näin valtavasti uutta, niin mitä tulevat vuodet voivatkaan tuoda tullessaan. Otan still-kuvan tämän hetkisestä opetusorganismistani (kuva yllä) ja avaan sitä kevään 2018 kapasiteetillani. Oikeudet muutoksiin ja kasvuun ovat allekirjoittaneella läpi elämän.

IHMISKÄSITYS

Opetusorganismini ponnistaa arvoistani ja käsityksistäni ihmisestä ja ihmisen tarpeista. Minulle tärkeä arvo on ihmisen kunnioittaminen sellaisena kuin hän on. Fraasi, jota nuorisotyön kentällä olen vuosia hokenut on “usko siihen, että jokaisessa ihmisessä on jo kaikki tarvittava”. Ilokseni olen huomannut, että fraasi ei ole sanahelinää, vaan se toimii. Mitä enemmän olen luopunut mekaanisesta tiedon siirrosta ja puolesta tekemisestä vuosien myötä, sitä parempia tuloksia on syntynyt. Ihminen motivoituu toimimaan kun saa toteuttaa itseään kiinnostavia asioita itseään kiinnostavalla tavalla. Tehtäväkseni jää tukea ihmistä hänen oman tarpeensa mukaan, jotta hänessä olevat asiat tulevat näkyväksi ja myös sanallistettua, jolloin hänellä on enemmän työkaluja elämässä eteenpäin kulkemiseen. Uskon tämän ajatuksen skaalautuvan kaikkeen ihmistyöhön, ei vain opettamiseen.

OPPIMISKÄSITYS

Olen rakentanut oppimiskäsitystäni heutagogian pohjalle. Heutagogiikka laajentaa andragogista oppimiskäsitystä. Heutagogiikka pitää sisällään andragogiastakin tutut aikuisen itseohjautuvuuden näkökulmat ja oppijalähtöisen opintojen sisällön rakentumisen. Heutagogiikka vie oppijakeskeisyyden kuitenkin vielä pidemmällä ja antaa oppijalle täydet valtuudet opeteltavan asian sisällön ja sen haltuunoton ja oppimisen arvioinnin suhteen. Voi kuulostaa aluksi radikaalilta, mutta heutagogiikka termi on jo 17 vuotta vanha ja

heutagogiikkaa sovelletaan laajasti eri puolilla maapalloa. Ainoa paikka johon se ei ota oikein missään levitäkseen on opettajien koulutus. Lukemani kirjallisuuden ja yhteiskunnassa tapahtuvan muutoksen perusteella puhtaan andragogiikan aika on ohi. Opettajan on luovuttava vallastaan ja annettava oppilaan itse rakentaa oman oppimisensa kartta, jolloin opettajan tehtäväksi jää toimia kompassina.

Timo Laine esitteli dialogisuutta käsittelevällä luennollaan hyvin ajatusmaailmaani sopivan näkemyksen opetuksen sisällön tarkastelusta oppilaan linssien lävitse. Kun oppimista tapahtuu, näkemisessä tapahtuu muutoksia ja linssi muuttuu. Tähän liittyy iso ajatus opettajan suhtautumisessa oppilaisiin. Pystyykö opettaja näkemään oppilaan kasvun ja kehityksen ja muuttamaan mielikuvaa, joka oppilaasta on tullut aluksi. Opettajan on tarkasteltava myös omaa linssiään tilanteen ja oppilaan tarpeiden mukaan. Olen pohtinut, että kuinka tarpeellista on, että oppilas pystyy tarkastelemaan asioita opettajan linssin lävitse? Sitä ei voi ainakaan automaattisesti olettaa, mutta ehkä se voisi olla jonkinlaisena tavoitteena, jolloin näkökulmat opittavaan aiheeseen tehdään näkyväksi. Paulo Freire on sanallistanut oppimiskäsitykseni muotoon, joka vahvistaa ajattelua ja toimii huoneentaulumaisena ohjenuorani: “En voi ajatella toisten puolesta, enkä ilman heitä, eikä kukaan voi ajatella puolestani”. Sanoitus sopii sekä oppijalle, että opettajalle, jotka Freire on kuvaavasti nimennyt uusiksi opettaja-oppilaaksi ja oppilas-opettajaksi. Tunnistan oppilaan opettajuudessa ja opettajan oppilaassani.

TIETOKÄSITYS

Olen yllättänyt itseni ja havainnut kuinka tärkeää opettamisessa on hahmottaa tiedon rakentuminen. Yllätykseni johtuu itselleni aiemmin täysin vieraan ajatuksen muuttumisesta tärkeäksi osaksi opettajuuttani. Alkusysäys ymmärrykselle oli Timo Laineen luennolla esiin nostama ajatus tiedon rakentumisesta oppilaan päässä eikä tieteen ja opettajan vuorovaikutuksessa. Tämä ajatus lomittui suoraan minulle tärkeään arvoon ihmisen kunnioittamisesta ja uskosta siihen, että ihmisessä itsessään on jo kaikki mitä tarvitaan. Ostin ajatuksen välittömästi sen kuultuani.

Tietokäsitykseni laajeni entisestään kun kävin Ilkka Halavan luennolla ja sain kuulla tulevaisuudentutkijoiden ajatuksia yhteiskuntamme suunnasta. Murros kohti uutta on jo alkanut ja digitalisaatio ja robotisaatio tulevat vaikuttamaan väkevästi sekä työhömmemme että persooniimme. Suorittava työ vähenee koko ajan ajattelutyön saadessa valtaa. Palkansaajat jäävät vähemmistöön yritysmäisen työn lisääntyessä. Tulevaisuuden työ on autonomiahakuista, projektimaista, omalta arvopohjalta toteutettua ja hyödyntää digitaalista välineistöä. Oppiminen siirtyy kouluista työpaikoille, jolloin oppiminen, tekeminen ja jakaminen tapahtuvat samanaikaisesti. Kyseessä ei ole mikään talousmaailman oikku tai ohimenevä trendi vaan väistämätön fakta. Kuinka nykyiset opetus suunnitelmat ja kunkin opettajan ammatilliset filosofiat huomioivat nämä muutokset? Koen yhtäläillä eettistä vastuuta aikuisten opettamisessa tulevaisuusorientoituneesti kuin lasten ja nuorten.

Sen lisäksi, että on tärkeä tiedostaa kuinka ymmärrän tiedon rakentuvan, on oltava askel edellä siinä millaista osaamista oppilaat tulevat tarvitsemaan. Tiedon rakentuminen on muuttunut valtavasti muutamassa kymmenessä vuodessa. Tiedon määrä on kasvanut räjähdysmäisesti ja tiedon saavutettavuus on tasa-arvoistunut. Varsinkin aikuisia opettaessa opettaja ei voi sivuuttaa näitä faktoja. Minulle on tärkeää, että ihmiset ovat aidon oppimisen äärellä ja löytävät jotain uutta. Mikä on se uusi, jota voin opettaa, kun lähes kaiken voi googlata? Se mitä opettajana en voi googlata on oppilaiden tietotaso ja kiinnostus. Kun opetustilanne lähtee oppilaan tarpeista ja niistä aukoista, joita halutaan täyttää, uskon olevani aidon oppimisen lähteellä.

DIALOGISUUS

Luin ensimmäisenä lukupiirikirjana William Isaacsin Dialogisuus, yhdessä ajattelemisen taito- kirjan ja tein järkyttävän määrän muistiinpanoja. Sana, jonka merkitystä en ollut täysin hahmottanut pitikin sisällään kaiken sen mihin kohtaamistyössäni uskoin.

Vaikutuin yhdessä ajattelun tematiikasta ja ”tyhjällä päällä” keskustelusta, jossa syntyy kaikille uutta tietoa. Osallistuin myös Dialogisuuden teemaryhmään ja mitä enemmän aiheeseen syvennyin, sitä omemmalle toimintatavalle se tuntui. Opetusorganismin runko onkin dialogisuudessa. Koen, että Isaacs listamat dialogisuuden kulmakivet; kuuntelu, kunnioitus, odottaminen ja suoraan puhuminen, ovat perusta kaikelle ihmisten väliselle kanssakäymiselle, ei pelkästään opettajuudelle. Kukaan ei synny valmiina dialogina, vaan se on opittavissa oleva taito. Aito dialogi ei myöskään synny itsestään, vaan vaatii jopa enemmän suunnittelua kuin vaikka esimerkiksi puhtaaseen luento- pohjaava opetus.

Dialogisuus vahvistaa myös arvomaailmaani ihmisen kunnioittamisesta omana itsenään. Kun kunnioittaa toista ihmistä niin silloin hyväksyy, että voi oppia toiselta jotakin. Dialogisuuden maailma onkin ylipäättään pohjimmiltaan hyväksyvä ja armollinen. ”Kun osoittaa kunnioitusta ihmisestä kohtaan, näemme, että hänellä on oikeus olla olemassa. Emme välttämättä arvosta toisen ihmisen tekoja tai sanoja, mutta emme voi kieltää toisen olemassaolon oikeutusta.” Yhtä tärkeää kuin toisen kunnioittaminen on myös itsensä kunnioittaminen. Dialogisuuteen perehtyminen on ollut antoisa matka itseni. Olen vahva persoona ja innostun helposti, jolloin toisten kuuntelu unohtuu helposti. Olen tunnistanut nämä piirteet itsessäni pitkään ja tuskallisen hitaasti olen oppinut odottamaan ja kuuntelemaan enemmän. Samalla olen kokenut turhautumista siitä, ettei voi antaa itsestään kaikkea. On ollut tilanteita, joissa ajatuksistani ja osaamisestani olisi voinut olla hyötyä, mutta olen antanut niin paljon tilaa muiden osaamiselle, että kapasiteettini on jäänyt hyödyntämättä. Työni onkin ollut pallottelua jakamisen ja odottamisen välillä. Isaacsin kirjasta löysin hyvän työkalun tähän jonglööraukseen, suoraan puhuminen. Ei tarvitse olla koko ajan äänessä, mutta kun on se hetki, tuon esille siinä hetkessä nousevan oman aidon ääneni, ajatukseni. Isaacsin mukaan omia ajatuksia ei tarvitse tukahduttaa, mutta niitä ei tuoda esille yksipuolisina totuuksina vaan ne esitellään niin, että itsellä ja muilla on mahdollisuus ymmärtää mitä ajattelet. ”Dialogille on ominaista, että ihminen yllättyy itsekin

omista sanoistaan. Ajatukset eivät ole valmiina ennen keskustelua, vaan saamme vaikutteita keskustelusta.” Tästä näkökulmasta omien näkemysten julki tuominen kuulostaa jopa edellytykseltä, jotta aito dialogi voi ylipäättään syntyä. Dialogin rakenteen tiedostamisen myötä olenkin alkanut nauttia odottamisesta, kun havaitsen, että oma ajatukseni kehittyy koko ajan muiden näkökulmien kautta. Kun tunnistan muilta oppimisen merkityksen niin yhtäkkiä ei olekaan niin kiire tuoda ensimmäisenä ajatuksiaan esille. Tämä on tukeva työkalu dialogiselle opettajuudelleni.

SISÄINEN MOTIVAATIO

Työni nuorten parissa on perustunut vahvaan uskoon, että nuoressa itsessään on jo kaikki mitä hän tarvitsee. Arjen työkalujani ovat olleet nuoret omat unelmat, toiveet, odotukset, pelot ja jokaisen yksilölliset kyvyt sanallistaa näitä asioita. Mentorini suositusten pohjalta luin Frank Martelan Valonöörin-teoksen, jonka tavoitteena on lisätä kyvykkyyttä hyvän elämän elämiseen. Martelan kuvaa näitä kykyjä elämäntaidoilla, joita ovat elämänarvostus ja elämänhallinta. Työkalu elämäntaitojen kehittämiseen on sisäinen motivaatio, jonka erottaa ulkoisesta motivaatiosta sillä, että tekeminen itsessään motivoi ilman ulkoisia palkkioita tai rangaistuksia. Martelan mukaan sisäisen motivaatio syntyy neljästä perustarpeesta. Näistä 2 liittyy itsensä toteuttamiseen: vapaaehtoisuus ja kyvykkyys ja toiset 2 itsensä ylittämiseen: läheisyys ja hyvän tekeminen. Nämä tarpeet ovat tekijöitä, jotka Martela tunnistaa merkityksellisiksi ihmisen selviytymisen kannalta ja ne ohjaavat meidän toimintaamme ja ovat osa motivaatiojärjestelmäämme ja ihmisen hyvinvointi pohjaa vahvasti näiden perustarpeiden täyttämiseen.

Martelan näkemys sisäisen motivaation merkityksestä oli silmiä avaava. Tunnistin välittömästi yhteydet nuorten motivoimiseen ja samalla ymmärsin kuinka tärkeä tekijä sisäinen motivaatio on oppimisessa. Heutagogin työn keskeisin sisältö onkin sisäisen motivaation ruokkimisessa. Heutagogin on tunnistettava toimintatavat, jotka vahvistavat ja heikentävät sisäistä motivaatiota. Kyvykkyys on oppijan oman osaamisen kunnioittamista, vapaaehtoisuus on itseohjautuvuuden mahdollistaminen, yhteisöllisyys on dialogista ja vuorovaikutuksellista oppimista ja hyväntekeminen syntyy yhdessä oppimisesta, jossa tuetaan toisten oppimista sekä oman oppimisen vaikuttavuuden näkyväksi tekemisestä. Toisin sanoen mitä hyvää yhteiskuntaan syntyy kun kehitän omaa osaamistani eteenpäin. Martelan kiteytys sisäisestä motivaatiosta on työkalu, jonka avulla pystyn konkretisoimaan ne asiat, jotka meissä kaikissa ovat jo valmiina. Orgaanisen ja liikkeessä olevan opettajuuteni lohdullinen ankkuri ovat juuri nämä konkretisoidut faktat jokaisessa oppijassa. Sisäisen motivaation lähteet ovat kiistaton tosiasia, jolle rakentunut opetus tuottaa yksilöllisestä ja tarpeesta nousevaa uutta.

VERTAISUUS

Heutagogian rinnalla kulkenut itselleni merkityksellinen opettamisen metodi on vertaisuus. Olen taustaltani nuorisotyöntekijä ja vertaisena toimiminen nuorten kanssa on itselläni selkärangassa. Ennen APO-opintoja ajattelin vertaisuuden olevan sitä, että otan nuoret mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa kanssani. Kuulen nuoria ja heidän toiveitaan, enkä ajattele heidän näkemystensä olevan vähempiarvoisia. Pehtyessäni andragogiikkaan ja heutagogiikkaan käsitykseni vertaisuudesta on syventynyt. Freire rakensi pedagogiikka yhdessä sorrettujen kanssa ja piti oppilaita kriittisinä kanssatutkijoina. Liitän vertaisuuden perinteisestä opettajan valta-asemasta luopumiseen ja opettaja-oppilas sekä oppilas-opettaja roolituksiin. Toimiessani nuorten parissa toimin ilman tausta-agendaa. Olen läsnä sellaisena kuin olen ja pyrin aitoon ja suoraan dialogiin, jossa uusi syntyy yhdessä luoden. Näin haluan toimia myös opettajana. Astuessani luokkaan täytän tilaa tasan saman verran mitä muutkin läsnäolevat. Tavoittelen ilmapiiriä, jossa jokaisen olisi mahdollisimman helppo osallistua. En aseta tavoitteita kenenkään puolesta, vaan pohdimme yhdessä mitä olemassa olevien resurssien puitteissa olisi mahdollista saavuttaa. Teen tarkoitukseni ja toimintatapani näkyväksi. En myöskään väheksy omaa osaamistani, vaan osallistun ja annan oman osaamiseni muiden käyttöön. Olen yksi työkalu oppimiselle muiden joukossa. Minulla on lupa innostua oppimisesta yhtälailla! Vertaisuus on minulle kanssaoppimista. Ei oppijälähtöisyys tarkoita, että opettajan pitäisi olla jotenkin sivussa. Itseohjautuvuus ei ole itsestäänselvyys, vaan se on taito, jonka oppimista opettaja voi tukea. Yhdessä toimiminen on yhä merkityksellisemmäksi kasvava avaintaito yhteiskunnassa pärjäämisessä. Opettajuuteni perustuu yhdessä ja toisilta oppimiseen ja ilokseni myös Freire on nähnyt että ”muutos on todellista vain yhdessä toteutettuna, vallankumouksella on pedagoginen luonne.”

NÄKYVÄKSI TEKEMINEN

Pidän tästä jo aika kuluneestakin näkyväksi tekemisen ilmaisusta. Se kuvaa oivaltavasti juuri sitä prosessia, jota oppiminen edellyttää. Toiminnalliset ja luovat menetelmät ovat kulkeneet mukanani jo yli 10 vuotta ja olen kouluttautunut matkan varrella draamakasvattajaksi ja kirjallisuusterapiaohjaajaksi. Olen saanut nähdä upeita prosesseja nuorten kanssa kun yksi maalaus onkin jäsentänyt sekavan tapahtumien ja ajatusten vyyhdin selkeään visuaaliseen muotoon. Asioille ei aina löydy sanoja, niin silloin on etsittävä muita keinoja dialogille.

Näkyväksi tekeminen ja sanallistaminen sisältävät mielestäni aina itsereflektiota, joka tähtää itsetuntemuksen lisääntymiseen eli kokonaisvaltaisempaan tiedostamiseen. Kaikki muutos lähtee tiedostamisesta. APO-opinnot ovat olleet itselleni erittäin merkityksellinen sanallistamisen vuosi, jossa olen saanut toimintatavoilleni sanat ja usein sanaa seuraa myös perusteluja ja merkityksiä. Oman tekemiseni uskottavuus on lisääntynyt ja ammatti-identiteettini on vahvistunut. Minun piti ensin tehdä asiat käytännössä ja sitten etsiä tekemiselle sanat. Joku voi tehdä toisinkin, mutta oman kokemukseni pohjalta minulla on vahva usko tekemällä oppimiseen. Pelkkä tekeminen ei vie eteenpäin, mutta yhdistettynä

reflektioon syntyy oivalluksia. Hermeneuttisen ajattelutavan mukaan refleктоimalla saadaan esiin syntynyt uusi suhteessa vanhaan, jolloin muutokset ja kasvu tulevat näkyväksi. Heutagogiaan sisältyy kaksois-luuppi oppiminen eli oppimista ei nähdä pelkästään ongelmien ratkaisemisena vaan myös oppimisprosessin läpikäyminen on tärkeää. Tällöin löytyneen ratkaisun lisäksi saadaan näkyville mitkä toimet johtivat oppimiseen ja kuinka tämä tieto vaikuttaa jatkossa oppijan ajatuksiin ja toimintaan. Tapoja reflektointiin ja näkyväksi tekemiseen on loputtomasti. Tunnistan APO-opintojen perjantapäivät ja oppimispäiväkirjat kaksois-luuppia toteuttavaksi oppimisen reflektoinniksi. Kyllä ohueksi olisi jäänyt näiden opintojen anti ilman näitä mahdollisuuksia reflektointiin. Tämä on yksi vaativimpia osa-alueita opettajuudessani. Kuinka löydän jokaiselle oppijalla ja erilaisiin organisaatioihin ja resursseihin sopivat reflektointitavat? Lähtökohtana tässäkin voin käyttää sisäisen motivaation kautta oppijalle kiinnostavien ja merkityksellisten tapojen etsimistä. Ai että kun tuo sisäinen motivaatio on mainio työkalu!

LEIKKI JA FLOW

Olen tehnyt leikin merkityksestä gradun yhdessä Hanna Brotkinin kanssa. Lopputuloksena syntyi Leikin suoja®-käsité, joka kuvaa laajasti kaikkia niitä leikkiä sisällään pitäviä tilanteita, joissa päivittäin olemme. Tutkimuksessamme havaitsimme, että leikin suojalla on hyvinvointivaikutuksia. Leikin suojassa lapsi kasvaa aikuiseksi ja leikin suojassa aikuinen kasvaa ihmisenä, voimaantuu ja kartuttaa henkistä pääomaansa. Leikin suoja vahvistaa itsetuntemusta ja lisää ymmärrystä toimintaympäristöstä sekä mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen toisten kanssa. Leikin suojan turvin on mahdollista tehdä näkyväksi omaa sisäistä maailmaa ja oivalluksia itsestä. Näkyväksi tekemisen avulla on mahdollisuus voimaantua, kehittyä tai muuttaa ympäristönsä toimintakulttuuria.

Leikin suoja koostuu leikin tilasta ja leikkielämyksistä. Leikin tila on kaikissa meissä ja kaikkialla. Se on ns. kolmas tila sisäisen ja ulkoisen maailman välillä, jossa sisäinen kaaos synnyttää uutta ulkoisen maailman raamittaessa kaaokselle ehtoja. Leikin tila syntyy leikillisyydestä. Leikillinen asenne on pohja leikillisyydelle ja leikin tilalle. Jotta leikin suoja voi syntyä, tulee leikin tilan olla leikkijälle turvallinen ja luottamuksellinen, jotta leikkijä voi olla oma itsensä. Leikin tilassa leikkijän on yksin tai ryhmässä turvallista heittäytyä ja oivaltaa asioita leikin suojassa.

Havaitsimme, että leikin suoja voi toteutua monissa erilaisissa tilanteissa ja kohtaamisissa. Yhteistä näille tapahtumille on elämyksellisyys, joten leikin suojan voi todeta muodostuvan leikkielämyksessä. Leikkielämys on mikä tahansa leikillinen tilanne, joka saa aikaan ihmisessä positiivisen vaikutuksen. Leikkielämys on se, mikä leikin suojasta näyttäytyy useimmiten ulospäin tapahtumana tai toimintana. Leikkielämys voi syntyä teatterissa tai taidenäyttelyssä, metsäretkellä, ohjatussa luovassa toiminnassa tai vaikkapa arkisissa tilanteissa. Leikkielämys voi olla myös leikkijän oma, sisäinen elämys. Oppimisprosessissa mahdollistuvat kaikki leikkielämyksen osa-alueet ja minulle leikillisyyys ja leikki on

riemullinen osa opettajuuttani.

Leikin suojan löytäminen on ollut minulle merkityksellinen prosessi, joka on muuttanut ajattelutapaani joustavammaksi ja kokonaisvaltaisemmaksi. Leikki on sekä työkalu sisäisen motivaation etsimiseen että opiskelun tavoitetilä. Mihály Csíkszentmihályin luoma flow on leikkiin verrattavissa oleva tila, johon hetkittäin on mahdollista päästä, kun kyvykkyys ja haasteen taso ovat sopivat. Pidän flow-ajattelusta, koska se on kaikkien saavutettavissa. Pienelläkin potentiaalilla on mahdollista saavuttaa flow, kun haasteet on asetettu sopivalle tasolle. Flow on leikkiä aikuisten kielellä ja toivon opettajana mahdollistavani pieniä ja suuria leikkilisiä flowelämyksiä uuden oppimisen äärellä.

KESKENERÄISYYDEN ESTETIIKKA

Ilokseni löysin aiemmista opinnoista tutun keskeneräisyyden teeman myös APO-opinnoista. Draamakasvatus ja itselle rakas harrastus, improvisaatio teatteri, ammentavat keskeneräisyydestä. Improvisaation sydän ovat mokat ja epäonnistumiset. Kävin säröilemässä Nikkolan Tiinan Integraatioryhmässä ja hän totesi ensimmäistä opetusharjoittelua kauhulla odottavalle ryhmälleen, että “jos saisin päättää, niin ensimmäinen harjoittelu olisi epäonnistumisharjoittelu”. Hypin sisäisesti riemusta tästä ajatuksesta. Eihän oma opetuskokeilunikaan mennyt ollenkaan putkeen, mutta opin siitä valtavasti. Epäonnistuminen pitäisi nostaa isommin esille yhtä arvokkaana ellei arvokkaampana oppimiskokemuksena kuin onnistuminen.

Taidekasvatusopinnoissa pidin valtavasti keskeneräisyyden estetiikasta, jonka kohteena olivat monet arkiset asiat, kuten vaiheessa oleva kodin sisustus, pudonneet kukan lehdet tai rakennustyömaat. Kuinka viehättäviä keskeneräiset, puutteelliset tai rikkiäiset asiat voivat ollakaan, kun niitä pysähtyy katsomaan sellaisina kuin ne ovat, arvottamatta niiden täydellisyyttä tai valmiusastetta. Tämähän on suoraan verrattavissa meihin ihmisiin ja arvoihimme. Kunnioitamme ja arvostamme täydellisyyteen pyrkimistä vai annamme arvon prosessin eri vaiheille? Isaacs totesi, että kun tiedostaa tietämättömyytensä ja tunnustaa avoimesti mitä ei tiedä, niin mahdollisuudet dialogille kasvavat huomattavasti. Aito dialogi syntyy rohkeudesta olla keskeneräinen. Eräs elämäntaito kouluttaja kehotti tekemään kaikista asioista nauruversion. Olipa kyseessä muistio, puhe tai vaikkapa opetusfilosofia, niin pääasia, että tekee jonkin pohjan, jonka voi todeta olevan ensimmäinen nauruversio. Tämä helpottaa aloittamista ja antaa armollisuutta omalle tekemiselle ja yllättävän usein se nauruversio onkin ihan riittävä.

KUOLLUT SOLUKKO

Maailma halutaan nähdä staattisena, mutta Isaacsin sanoin: “Elämä on verbi!” Maailma elää ja muuttuu koko ajan, mutta ajatuksemme ja tunneheijastumamme tukevat pysyvyyttä. Tämän näkemyksen ymmärtäminen on hyvä pohja opettajuudelle ja se on myös tärkeä osa

dialogisuutta. "Kun oivaltaa että kaikki muuttuu, lakkaa vaatimasta valmista!" Tämä liittyy myös vallasta luopumiseen. Kun uskoo opetuksen sisällön syntyvän oppijasta käsin, eikä enää olekaan tarvetta käsikirjoittaa koko valmennuksen kulkua etukäteen, jää enemmän tilaa elämälle ja muuttujille, jolloin opetus on orgaanista, oppijoiden energian mukaan hengittävää ja aidosti oppijalähtöistä. Luopumisesta seuraakin luominen. Opetusorganismini juurella on kuivuneita organismin osia, joista olen valmis luopumaan. Ne ovat sisäistä motivaatiota ja leikin suoja heikentäviä, eikä minulla ole ainakaan tällä hetkellä niille käyttöä.

ORGANISMI

Opetusorganismini juuret ovat valooriltään tummat ja tarkkarajaiset. Ylemmäs kohotessaan väri kirkastuu, heleytyy ja muoto vapautuu liian tarkkuuden väistyessä spontaaniuden tieltä. Yläosassa on oransseja nuppuja, joista saattaa puhjeta uutta mikäli olosuhteet ovat otolliset.

*"Jokainen työ, joka tulee tehdä, sisältää jotakin hauskaa.
Etsi se hauska ja työ muuttuu leikiksi."
— P.L. Travers, Maija Poppanen*

Lähteet:

- Blaschke, Lisa. 2012. Heutagogy and Lifelong Learning: A Review of Heutagogical Practice and Self-Determined Learning.
- Brotkin & Pasanen, 2017. Leikin suoja. Pro gradu-tutkielma, Jyväskylän yliopisto.
- Freire, Paulo. 2005. Sorrettujen pedagogiikka.
- Halava, Ilkka. Puheenvuoro Työelämä muuttuu - ravistetaan pedagogiikka -seminaarissa, 4.4.2018, Lutakon tanssisali.
- Martela, Frank. 2015. Valonöörin, sisäisen motivaation käsikirja.
- Isaacs, W. 2001. Dialogi ja yhdessä ajattelemisen taito.